

[334.012.64+334.012.65]:330.341.1(478)

ÎNTEPRINDERILE MICI ȘI MIJLOCI INOVAȚIONALE: PROBLEMA DEZVOLTĂRII ȘI FINANȚĂRII

Prof. univ. dr. hab. Natalia LOBANOV, ASEM
n17@inbox.ru
ORCID 0000-0003-3800-9038

În prezentul articol, sunt analizate problemele de dezvoltare și finanțare, cu care se confruntă Întreprinderile mici și mijlocii (IMM) inovaționale în Republica Moldova. Înainte de a lua în considerare unele dintre sursele de finanțare disponibile întreprinderilor mici și mijlocii, este necesar să se determine care sunt aceste întreprinderi, care este rolul și importanța acestora în economia contemporană, în crearea și promovarea inovațiilor. În această lucrare, se va analiza modul în care Guvernul tinde să sprijine IMM-urile și din ce cauză acestea, adesea, se confruntă cu dificultăți în dezvoltare și în atragerea resurselor pentru finanțarea activităților desfășurate. În același timp, se va acorda o atenție specială surselor moderne de finanțare – fondurilor cu capital de risc și business angels. În cele din urmă, vor fi identificate măsurile ce urmează să fie întreprinse în vederea susținerii dezvoltării IMM-urilor inovaționale.

Cuvinte-cheie: întreprinderi mici și mijlocii, cercetare-dezvoltare, inovație, infrastructură inovațională, finanțare, capital de risc, business angels.

JEL: G32, M21, O30.

Introducere

În etapa actuală, o trăsătură caracteristică activității umane o constituie prezența unei componente de cunoaștere în fiecare produs și serviciu. În soluționarea problemelor ce țin de dezvoltarea dinamică a economiei, un

[334.012.64+334.012.65]:330.341.1(478)

INNOVATIVE SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES: THE PROBLEM OF DEVELOP- MENT AND FINANCING

Prof. Hab. Dr. Natalia LOBANOV, ASEM
n17@inbox.ru
ORCID 0000-0003-3800-9038

The present article analyses the development and financing problems faced by innovative SMEs in the Republic of Moldova. Before considering some of the sources of funding available to small and medium-sized enterprises, it is necessary to determine what defines these enterprises, what their role and importance in the contemporary economy is, as well as their role in creating and promoting innovation. This paper analyses the ways in which the government tends to support SMEs and why they often face difficulties in developing and attracting resources to finance the activities. At the same time, special attention will be paid to modern sources of funding – venture capital funds and business angels. Finally, the measures to be taken to support the development of innovative SMEs will be identified.

Keywords: small and medium-sized enterprises, research and development, innovation, innovation infrastructure, financing, venture capital, business angels.

JEL: G32, M21, O30.

Introduction

In the current period, a characteristic feature of human activity is the presence of a component of knowledge in each product and service. In solving the problems related to the dynamic development of the economy, a particularly important role belongs to innovations and innovative activities that can ensure

rol deosebit de important revine inovațiilor și activităților inovatoare, care pot asigura modernizarea continuă a bazei tehnice și tehnologice de producție, dezvoltarea și lansarea de noi produse competitive, menținerea pozițiilor și penetrarea a noi piețe de desfacere de bunuri și servicii.

Întreprinderile mici și mijlocii (IMM) reprezintă o condiție esențială pentru funcționarea unei economii inovatoare, ca sursă generatoare de idei noi. În Republica Moldova, există o serie de factori de constrângere pentru dezvoltarea IMM-urilor, care împiedică dezvoltarea inovatoare a întregii țări. Astfel, prezintă importanță întreprinderea anumitor măsuri menite să creeze condiții favorabile pentru funcționarea cu succes a IMM-urilor inovatoare, inclusiv consolidarea componentei financiare a activității acestora.

Metode aplicate

În cadrul cercetării, s-a recurs la abordarea comparativă, la analiză și sinteză. În calitate de suport informațional, au fost utilizate documentele oficiale ale Uniunii Europene, OCDE, datele statistice naționale și internaționale, publicațiile din ediții de specialitate din Republica Moldova și din alte țări.

Rezultate și discuții

Procesul de globalizare contribuie la o creștere considerabilă a accesului firmelor la informații și la noi piețe. De asemenea, acesta are ca efect o concurență internațională sporită și elaborarea unor noi forme de organizare pentru gestionarea lanțurilor de aprovizionare globale. Datorită schimbărilor tehnologice și unui flux mai intens de informații, cunoașterea apare ca un factor major al creșterii economice și al inovațiilor.

Dezvoltarea inovațiilor, în țările avansate, se bazează, în special, pe mijloace investite în cercetare și dezvoltare. În formarea fundamentului respectiv, statul joacă un rol important, participând activ, cu propriile investiții, la susținerea proceselor de obținere a cunoștințelor și creare de tehnologii noi. În lume, există doar 7 țări cu ponderea cheltui-

the continuous modernization of the technical and technological production base, development and launch of new competitive products, maintaining the market position and penetrating new markets.

Small and medium-sized enterprises (SMEs) are an essential condition for the functioning of an innovative economy, as a source and generator of new ideas. In the Republic of Moldova there are a number of constraints for the development of SMEs, which hinder the innovative development of the whole country. Thus, it is important to take certain measures meant to create favourable conditions for the successful operation of innovative SMEs, including the strengthening of the financial component of their business.

Applied methods

The comparative approach, analysis and synthesis were used in the research. The official documents of the European Union, OECD, national and international statistical data, publications from specialized editions from the Republic of Moldova and other countries were used as information support.

Results and discussions

The process of globalization contributes to a considerable increase in companies' access to information and new markets. It also has the effect of increasing international competition and the development of new forms of organization for the management of global supply chains. Due to technological changes and a more intense flow of information, knowledge appears as a major factor of economic growth and innovation.

The development of innovations in advanced countries is based particularly on resources invested in research and development. The state plays an important role in forming this foundation, actively participating with its own investments in supporting the processes of obtaining knowledge and creating new technologies. There are only 7 countries in the world with the share of research and development expenditures exceeding 3% of

lilor în cercetare-dezvoltare ce depășește 3% din PIB (Israel – 4,95%, Coreea de Sud – 4,81%, Suedia – 3,34%, Japonia – 3,26%, Austria – 3,17% Germania – 3,09%, Danemarca – 3,06%). În Republica Moldova, acest indicator constituie 0,25% din PIB [1].

La rândul lor, întreprinderile, prin activități de cercetare-dezvoltare, vizează obținerea și aplicarea de noi cunoștințe, crearea de noi produse sau noi tehnologii de producție. Manualul OCDE „Principes directeurs pour le recueil et l'interprétation des données sur l'innovation” definește patru categorii de inovații, care cuprind o gamă largă de schimbări în operațiunile firmelor: inovații de produs, inovații de proces, inovații organizaționale și inovații de comercializare [2, p.21]. Funcționarea eficientă a unei întreprinderi este asociată cu inovații, care sunt considerate cele mai importante resurse și presupun un sistem de gestionare a procesului de obținere, dezvoltare și transformare a cunoștințelor într-un produs comercial pentru a obține avantaje în raport cu concurenții. Dacă avantajul pe termen scurt al unei anumite entități de afaceri poate fi obținut prin minimizarea costurilor și gestionarea calificată, atunci, situația este diferită în cazul avantajului competitiv pe termen lung. Beneficiile pe termen lung pot fi realizate doar prin actualizarea constantă a produselor (serviciilor), înlocuirea celor depășite și dezvoltarea de noi produse concepute pentru satisfacerea nevoilor în continuă schimbare. Acest lucru este posibil doar prin procesul de inovare. Astfel, inovația constituie un factor decisiv în consolidarea independenței economice și a pozițiilor competitive pe piață ale întreprinderii [3].

Dezvoltarea inovațiilor necesită anumite condiții, care ar susține eforturile de integrare a științei și producerii, din partea guvernelor și companiilor, dar și o alocare practică a rezultatelor în interesul atât al creatorilor de inovații, cât și al utilizatorilor/consumatorilor, adică, a întregii societăți. Întreprinderile mici inovatoare, adesea, sunt capabile să asigure

GDP (Israel – 4.95%, the Republic of Korea – 4.81%, Sweden – 3.34%, Japan – 3.26%, Austria – 3.17%, Germany – 3.09%, Denmark – 3.06%). In the Republic of Moldova this indicator is 0.25% of GDP [1].

In turn, enterprises through research and development activities aim at obtaining and applying new knowledge, creating new products or new production technologies. The OECD Handbook of Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data defines four categories of innovations that encompass a wide range of changes in business operations: product innovations, process innovations, organizational innovations, and marketing innovations [2, p.21]. The efficient functioning of an enterprise is associated with innovations, which are considered the most important resources and involve a system of managing the process of obtaining, developing, and transforming knowledge into a commercial product to obtain advantages over competitors. While the short-term advantage of a particular business entity can be obtained by minimizing costs and skilled management, then the situation is different for the long-term competitive advantage. The long-term benefits can only be achieved by constantly updating products (services), replacing obsolete ones, and developing new products designed to meet ever-changing needs. This is only possible through the innovation process. Thus, innovation is a key factor in strengthening the company's economic independence and competitive market position [3].

The development of innovations requires certain conditions that would support the efforts from governments and companies to integrate science and production, but also a practical allocation of results in the interest of both innovation creators and users / consumers, i.e. society as a whole. Innovative small businesses are often able to ensure this connection between science and production. Small firms often take risks when developing new products and technologies,

această conexiune între știință și producție. Firmele mici, adesea, își asumă riscuri, atunci, când dezvoltă noi produse și tehnologii, transformând cunoștințele într-o marfă. Datorită naturii riscante a activităților, configurația lor se schimbă permanent: unele firme dispar, altele apar. Cu toate acestea, se stabilește un anumit echilibru, care asigură „masa critică” a întreprinderilor mici inovaționale în sistemele naționale de inovare.

Participarea întreprinderilor mici la activități inovatoare crește în toată lumea, fiecare țară având propriile criterii pentru clasificarea întreprinderilor mici:

turning knowledge into a commodity. Due to the risky nature of the activities, their configuration is constantly changing: some companies disappear, others appear. However, a certain balance is struck that ensures the “critical mass” of small innovation enterprises in national innovation systems.

The participation of small businesses in innovative activities is increasing worldwide, each country has its own criteria for classifying small businesses:

Tabelul 1/ Table 1

**Întreprinderile mici și mijlocii în Republica Moldova și Uniunea Europeană/
Small and medium enterprises in the Republic of Moldova and the European Union**

Nr.crt./No	Categoriile de întreprinderi/ Enterprise Category	Republica Moldova/ Republic of Moldova			Uniunea Europeană/ European Union		
		Numărul de angajați/ Employees	Cifra anuală de afaceri, mln.lei/ Turnover mln. MDL	Active totale, mln.lei/ Balance sheet total mln. MDL	Numărul de angajați/ Employees	Cifra anuală de afaceri, mln.euro/ Turnover, mln. EUR	Active totale, mln.euro/ Balance sheet total, mln. EUR
1.	Întreprindere micro/ Micro SME	1-9	Până la 9	9	1-9	<2	<2
2.	Întreprindere mică/ Small SME	10-49	25	25	10-49	<10	<10
3.	Întreprindere medie/ Medium-sized SME	50-249	50	50	50-249	<50	<43

Sursa: elaborat de autor, în baza [4, p.16; 6]/ Source: developed by the author, based on [4, p.16; 6].

Activitatea întreprinderilor mici are o serie de caracteristici specifice, care contribuie la dezvoltarea inovațiilor, cum ar fi: adaptarea rapidă la cerințele pieței, datorită dimensiunii reduse a întreprinderilor; flexibilității și mobilității, care contribuie rapid la comercializarea rezultatelor cercetării și dezvoltării;

The activity of small enterprises has a number of specific characteristics that contribute to the development of innovations, such as: rapid adaptation to market requirements due to the small size of enterprises; flexibility and mobility, which quickly contribute to the commercialization of research

susținerea creativității și a dezvoltării ideilor noi; eficiență sporită datorită numărului redus de angajați la întreprindere și a gradului înalt de motivație. Astfel, în practica internațională de afaceri, întreprinderile mici sunt axate pe dezvoltarea inovațiilor, în timp ce companiile mari sunt mai mult angajate în implementarea, producția și promovarea, în continuare, a bunurilor, serviciilor etc. IMM-urile pot fi, de asemenea, specializate în dezvoltarea unui diapazon relativ îngust de idei inovatoare, în timp ce întreprinderile mari sunt în stare să fie implicate simultan într-un șir de proiecte, ceea ce presupune costuri mai ridicate. Într-o întreprindere mică, mijloacele de comunicare sunt, de obicei, foarte bine stabilite, prin urmare, nu sunt dificile gestionarea procesului, transferarea informațiilor, efectuarea activităților de monitorizare. Angajații sunt, în permanență, nu doar în contact reciproc, ci și cu managementul întreprinderii, astfel că, dacă apar dificultăți, au posibilitatea să ajungă rapid la o soluție comună. IMM-urile realizează, cel mai adesea, inovații care nu necesită investiții mari, un volum mare de forță de muncă și resurse materiale.

Întreprinderile mici și mijlocii active reprezintă un semn al unei economii dezvoltate și viabile. În țările dezvoltate, sectorul IMM-urilor contribuie, în medie, la aproape jumătate din PIB și influențează, în mod semnificativ, veniturile bugetare provenite din impozite. În plus, întreprinderile mici și mijlocii înseamnă noi locuri de muncă și, de regulă, introduc, în mod activ, inovații. Ponderea întreprinderilor mici și mijlocii în PIB-ul țărilor dezvoltate este de 50-60%. Bunăoară, în Marea Britanie, este de 51%, în Germania – 53%, în Finlanda – 60%, în Olanda – 63% [7].

În Republica Moldova, în anul 2019, numărul întreprinderilor mici și mijlocii a constituit 55,9 mii, reprezentând circa 98,6% din numărul total de întreprinderi. Numărul persoanelor care au activat în întreprinderile mici și mijlocii, în perioada de referință, a constituit 335,8 mii, deținând 61,6% din

and development results; supporting creativity and the development of new ideas; increased efficiency due to the low number of employees in the company and the high degree of motivation. Thus, in international business practice, small enterprises are focused on developing innovations, while large companies are more engaged in the implementation, production and further promotion of goods, services, etc. SMEs can also specialize in developing a relatively narrow range of innovative ideas, while large enterprises are able to be involved in a number of projects simultaneously, which means higher costs. In a small business, the means of communication are usually very well established, so, it is not difficult to manage the process, to transfer information, to carry out monitoring activities. Employees are constantly in contact not only with each other, but also with the management of the company, so that, if difficulties arise, they have the opportunity to quickly reach a common solution. SMEs most often make innovations that do not require large investments, a large volume of labour and material resources.

Active small and medium-sized enterprises are a sign of a developed and viable economy. In developed countries, the SME sector contributes on average to almost half of GDP and significantly influences budget revenues from taxes. In addition, small and medium-sized enterprises mean new jobs and, as a rule, they actively introduce innovations. The share of small and medium-sized enterprises in the GDP of developed countries is 50-60%. For example, in the United Kingdom it is 51%, in Germany – 53%, in Finland – 60%, in the Netherlands – 63% [7].

In the Republic of Moldova, the number of small and medium enterprises amounted to 55.9 thousand in 2019, representing about 98.6% of the total number of enterprises. The number of persons who worked in small and medium enterprises in the reference period amounted to 335.8 thousand, holding

numărul total de persoane ale întreprinderilor. În anul 2019, partea preponderentă a IMM-urilor și-au desfășurat activitatea în domeniul comerțului, constituind 20,3 mii de întreprinderi sau 36,3% din totalul întreprinderilor mici și mijlocii. În industria prelucrătoare, au activat 4,7 mii de IMM-uri sau 8,4% din totalul IMM-urilor. În domeniul activităților profesionale, științifice și tehnice, au activat 4,9 mii de IMM-uri sau 8,7% din totalul de IMM-uri [8].

Cadrul de politici pe termen lung și mediu, privind dezvoltarea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, din Republica Moldova, este oferit de Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 [9], Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană [10], Strategia inovațională a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate” [11].

Aceste documente strategice susțin procesul de integrare europeană a Republicii Moldova, trasează direcții de creștere privind competitivitatea economiei naționale, exporturile, investițiile și inovațiile. Totodată, în realizarea obiectivelor propuse în condițiile sporirii concurenței pe piața regională, este necesară o infrastructură dezvoltată de susținere a activității inovaționale. Infrastructura inovațională, ca ansamblu de sisteme interconectate și complementare, asigură accesul la resursele necesare pentru activitatea inovațională. Obiectivul de bază al infrastructurii constă în contribuirea la soluționarea problemelor, cu care se confruntă participanții la activitatea inovațională. Toți participanții la procesul inovațional sunt cointeresați de existența unei infrastructuri eficiente, adecvate necesităților agenților economici. Beneficiile se manifestă în cazul dezvoltării cu succes a businessului inovațional, totodată, însăși infrastructura comportă anumite costuri, iar consolidarea ei, în Republica Moldova, rămâne o problemă importantă. Din punctul de vedere al componentelor și resurselor infrastructurii inova-

61.6% of the total number of persons in enterprises. In 2019, the majority of SMEs operated in the field of trade, amounting to 20.3 thousand enterprises, or 36.3% of the total small and medium enterprises. 4.7 thousand SMEs or 8.4% of all SMEs were active in the manufacturing industry. In the field of professional, scientific and technical activities, 4.9 thousand SMEs or 8.7% of the total SMEs were active [8].

The long- and medium-term policy framework for the development of micro, small and medium enterprises in the Republic of Moldova is provided by the Small and Medium Enterprise Sector Development Strategy for 2012-2020 [9], the National Action Plan on the Implementation of the Republic of Moldova-European Union Association Agreement [10], Innovation Strategy of the Republic of Moldova for the 2013-2020 period “Innovations for competitiveness” [11].

These strategic documents support the process of European integration of the Republic of Moldova, outline directions for growth on the competitiveness of the national economy, exports, investments, and innovations. At the same time, in order to achieve the proposed objectives in the conditions of increasing competition on the regional market, a developed infrastructure is needed to support the innovation activity. Innovation infrastructure as a set of interconnected and complementary systems provides access to the resources needed for innovation. The basic objective of the infrastructure is to contribute to solving the problems faced by the participants in the innovation activity. All participants in the innovation process are interested in the presence of an efficient infrastructure, adequate to the needs of economic agents. The benefits are manifested in the case of successful development of the innovation business; at the same time the infrastructure itself involves certain costs, and its consolidation in the Republic of Moldova remains an important issue. From the point of view of the

ționale, distingem componente materiale – echipamente, construcții (centre de inovații, agenții pentru inovare și transfer tehnologic, business-incubatoare, parcuri tehnologice); resurse științifice – idei, elaborări științifice (instituții de cercetare, universități, întreprinderi mici ce activează în domeniul științei și inovării); resurse informaționale (centre analitice, birouri de statistică, biblioteci tehnice); resurse de expertiză și consulting – servicii profesionale (centre de standardizare, companii de consulting) etc.

Un rol deosebit de important în funcționarea IMM-urilor inovative revine componentei financiare a infrastructurii, care constituie unul din principalele instrumente de organizare a activității inovative și se bazează pe următoarele principii:

- Corelația clară cu obiectivul implementării rapide și eficiente a proiectelor tehnico-științifice elaborate;
- Argumentarea și protecția juridică a mecanismelor și tehnicilor utilizate;
- Multitudinea surselor de finanțare;
- Posibilitatea de a susține financiar un diapazon maxim al inovațiilor tehnice, inclusiv utilizarea lor practică;
- Adaptabilitatea și flexibilitatea, în conformitate cu condițiile în schimbare ale mediului extern în scopul menținerii eficienței maxime.

În țările dezvoltate, infrastructura financiară a businessului inovativ s-a format pe baza mecanismelor financiare și de credit ale pieței, care asigură sectorul de afaceri cu resurse financiare, fiind orientată spre atingerea următoarelor obiective:

- Crearea premiselor pentru implementarea accelerată și eficientă a inovațiilor;
- Crearea condițiilor materiale pentru menținerea capitalului intelectual, prevenirea exodului acestuia;
- Stimularea lansării de noi idei și inițierii de noi proiecte.

În prezent, există o gamă destul de largă a diverselor modalități de a atrage resurse finan-

components and resources of the innovation infrastructure we distinguish material components – equipment, constructions (innovation centres, agencies for innovation and technology transfer, business incubators, technology parks), scientific resources – ideas, scientific elaborations (research institutions, universities, small enterprises operating in the field of science and innovation), information resources (analytical centres, statistical offices, technical libraries), expertise and consulting resources – professional services (standardization centres, consulting companies), etc.

A special role in the functioning of innovative SMEs is played by the financial component of the infrastructure, which is one of the main tools for organizing the innovation activity, and is based on the following principles:

- Clear correlation with the objective of rapid and efficient implementation of technical and scientific projects developed;
- Argumentation and legal protection of the mechanisms and techniques used;
- The multitude of funding sources;
- Ability to financially support a maximum range of technical innovations, including their practical use;
- Adaptability and flexibility in line with changing conditions of the external environment in order to maintain maximum efficiency.

In developed countries, the financial infrastructure of the innovative business was formed on the basis of the financial and credit mechanisms of the market that provide the business sector with financial resources, being oriented towards achieving the following objectives:

- Creating the premises for the accelerated and efficient implementation of innovations;
- Creating the material conditions for maintaining intellectual capital, preventing its exodus;

ciare sau forme de finanțare. În mod tradițional, resursele financiare sunt împărțite în trei tipuri principale: capital propriu, profitul net acumulat; fonduri împrumutate (credite pe termen scurt și pe termen lung, împrumuturi); investiții private și publice, subvenții.

Problema firmelor mici din Republica Moldova constă în faptul că ele nu dispun de suficiente resurse financiare pentru implementarea nici, măcar, a unor proiecte inovaționale mici, nu dispun de potențial științific și personal calificat, nu au o rezervă de timp necesară pentru însușirea și stăpânirea noilor procese tehnologice. Adesea, au nevoie de surse de finanțare suplimentare și în etapa lansării afacerilor. Principalele surse de fonduri împrumutate sunt băncile comerciale. Din mai multe motive, întreprinderile mici reprezintă un domeniu destul de atractiv pentru instituțiile de credit. Din punctul de vedere al băncilor, aspectele pozitive ale cooperării cu întreprinderile mici țin de perioade de amortizare destul de scurte ale împrumuturilor, adaptabilitatea întreprinderilor mici la conjunctura pieței, precum și capacitatea întreprinderilor mici de a introduce noi tehnologii. Totodată, există și motive de reticență, cum ar fi riscurile semnificative de creditare a întreprinderilor mici, precum și costurile operaționale mari asociate cu necesitatea de a monitoriza și evalua fiecare împrumut. În acest caz, în ajutorul întreprinderilor mici, vin organizațiile de microfinanțare, având următoarele caracteristici: micșorarea costurilor operaționale pentru serviciile prestate; reducerea timpului de deservire a clienților; cerințe flexibile privind valoarea și securizarea împrumutului.

Supportul de stat pentru întreprinderile mici le oferă stabilitate financiară și capacitatea de a concura cu întreprinderile mari și mijlocii. Astfel, în Republica Moldova, în conformitate cu Legea nr. 179 din 21.07.2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii, în scopul facilitării accesului la finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii, autoritățile competente întreprind un șir de măsuri:

- Stimulating the launch of new ideas and the initiation of new projects.

There is currently a fairly wide range of different ways to attract financial resources or forms of financing. Traditionally, financial resources are divided into three main types: Equity, accumulated net profit; Borrowed funds (short-term and long-term loans, loans); Private and public investments, subsidies.

The problem of small companies in the Republic of Moldova is that they do not have sufficient financial resources to implement even small innovation projects, do not have scientific potential and qualified staff, do not have the necessary time to learn and to master the new technological processes. They often need additional sources of funding at the start-up stage as well. The main sources of borrowed funds are commercial banks. For several reasons, small businesses are a fairly attractive area for credit institutions. From the banks' point of view, the positive aspects of cooperating with small businesses are related to the rather short repayment periods of loans, the adaptability of small businesses to the market environment, and the ability of small businesses to introduce new technologies. There are also reasons for reluctance such as the significant credit risks of small businesses, as well as the high operating costs associated with the need to monitor and evaluate each loan. In this case, microfinance organizations come to the aid of small enterprises, having the following characteristics: reduction of operational costs for the services provided; reducing customer service time; flexible requirements on the value and security of the loan.

State support for small businesses gives them financial stability and the ability to compete with large and medium-sized enterprises. Thus, in the Republic of Moldova in accordance with Law no. 179 of 21.07.2016 on small and medium-sized enterprises, in order to facilitate access to finance for small and medium-sized enterprises, the com-

a) elaborează și implementează instrumente de susținere financiară destinate înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii; b) măresc nivelul de informare a întreprinderilor mici și mijlocii despre oportunitățile de finanțare existente, prin intermediul măsurilor de informare, educație și îndrumare; c) inițiază dialoguri cu entitățile de împrumut, din sectorul privat, în vederea încurajării reducerii dimensiunilor practicilor de împrumut corporativ, prin elaborarea unor produse de împrumut, care ar satisface necesitățile întreprinderilor mici și mijlocii; d) cooperează cu entitățile de împrumut, din sectorul privat, pentru a identifica și a reduce orice impediment, care ar putea restrânge nejustificat acordarea împrumuturilor întreprinderilor mici și mijlocii, punând accentul pe împrumuturile cu garanție pe baza activelor întreprinderii, precum și alte măsuri [6].	petent authorities shall take a number of measures: a) elaborate and implement financial support instruments destined for the establishment and development of small and medium enterprises; b) increase the level of information of small and medium enterprises about the existing financing opportunities, through information, education and guidance measures; c) initiate dialogues with private sector lending entities in order to encourage the reduction of the size of corporate lending practices by developing loan products that meet the needs of small and medium enterprises; d) cooperate with private sector lending entities to identify and reduce any impediment that could unjustifiably restrict lending to small and medium-sized enterprises, focusing on collateralised lending based on the company's assets and other measures [6].

De rând cu suportul din partea statului și creditele bancare, ca o modalitate de obținere de resurse apare apelarea la jucători importanți în susținerea IMM-urilor: la fondurile cu capital de risc și business angels¹ (sau angel investors).

Fondurile de capital de risc provin, de obicei, din firme cu capital de risc, ai căror bani provin dintr-o varietate de surse, inclusiv fonduri de pensii private și publice, fonduri de dotare, fundații, corporații și persoane bogate, la nivel internațional. Acest tip de capital nu are, neapărat, o formă monetară: expertiza tehnică sau managerială, de exemplu, poate fi considerată ca valoare imaterială prețioasă furnizată în același timp [12]. Una dintre cele mai importante funcții de finanțare a capitalului de risc este de a sprijini întreprinderile

and bank loans as a way to obtain resources, there is a call to important players in support of SMEs: to venture capital funds and business angels¹ (or angel investors).

Venture capital funds usually come from venture capital firms, whose money comes from a variety of sources, including private and public pension funds, endowment funds, foundations, corporations and wealthy people, internationally. This type of capital does not necessarily have a monetary form: technical or managerial expertise, for example, can be considered as valuable intangible value provided at the same time [12]. One of the most important functions of venture capital financing is to support innovative small businesses in the initial stage of their activities.

¹ business angels – sunt investitori individuali, persoane private, de obicei înstărite, care investesc direct o parte din bunurile personale în anumite întreprinderi/ business angels – are individual investors, private individuals, usually wealthy, who directly invest part of their personal assets in certain enterprises.

mici inovatoare, în etapa inițială a activităților lor. Finanțarea de risc constă în investiții de capital pe termen lung (timp de 5-7 ani) în întreprinderi mici inovatoare, deja, existente sau nou-create. Toate aceste operațiuni comportă un grad ridicat de risc, prin urmare, fondurile cu capital de risc selectează, cu precauție, obiecte pentru investiții și efectuează simultan mai multe operațiuni de risc, creând companii noi și colaborând cu cele existente.

Un rol decisiv, în succesul întreprinderii beneficiare de capital de risc, aparține atât originalității ideii constructive și tehnologice a unui nou produs, cât și calității managementului întreprinderii. Prin urmare, investitorul, întotdeauna, efectuează o selecție atentă a ideilor inovatoare în ceea ce privește potențialul lor de valorificare ulterioară și evaluează, în detaliu, starea întreprinderii beneficiare și potențialul nivelului său de management. Investitorii de risc, după ce au decis să pună în aplicare o idee riscantă, organizează un grup de susținere a inițiativei în rândul oamenilor de afaceri, managerilor, cercetătorilor și alocă fondurile necesare pentru funcționarea companiei ca obiect al investițiilor, în primii doi-trei ani. În perioada ulterioară, rolul investitorilor se limitează, în principal, la evaluarea perioadei trecute și la finanțarea etapelor următoare, dacă există rezultate intermediare pozitive.

O atenție deosebită este acordată implementării unui plan de afaceri convenit, în prealabil, iar respectarea termenelor pentru finalizarea lucrărilor constituie o condiție pentru obținerea de fonduri suplimentare. Interesul reciproc al fondatorilor companiei și al investitorilor, în dezvoltarea dinamică și de succes a unei noi afaceri, este asociat nu numai cu probabilitatea unui venit ridicat, ci și cu oportunitatea de a deveni participant la crearea unei noi tehnologii progresive, care stimulează inovațiile, progresul științific și tehnologic. Rolul unui investitor în dezvoltarea cu succes a unei companii beneficiare de capital de risc include transferul de experiență și conexiuni de afaceri,

Risk financing consists of long-term capital investments (for 5-7 years) in already existing or newly created innovative small enterprises. All these operations involve a high degree of risk, therefore, venture capital funds carefully select objects for investments and perform several risk operations simultaneously, creating new companies and collaborating with existing ones.

A decisive role in the success of the venture capital company belongs both to the originality of the constructive and technological idea of a new product, and to the quality of the company's management. Therefore, the investor always makes a careful selection of innovative ideas in terms of their potential for further recovery and assesses in detail the status of the beneficiary company and the potential of its management level. Risk investors, after deciding to implement a risky idea, organize a support group of the initiative among businessmen, managers, researchers and allocate the necessary funds for the operation of the company subject to investments in the first two to three years. In the subsequent period, the role of investors is mainly limited to the evaluation of the past period and the financing of the next stages, if there are positive intermediate results.

Particular attention is paid to the implementation of a business plan agreed in advance, and compliance with the deadlines for completion of works is a condition for obtaining additional funds. The mutual interest of the company's founders and investors in the dynamic and successful development of a new business is associated not only with the probability of a high income, but also with the opportunity to become participants in creating a new progressive technology that stimulates innovation, scientific and technological progress. The role of an investor in the successful development of a venture capital company includes the transfer of experience and business connections that contribute to the expansion of the company,

care contribuie la extinderea companiei, la apariția de noi contacte de afaceri, parteneri și piețe de desfacere.

Spre deosebire de investitorii publici, fondurile cu capital de risc sunt mai dispuse să investească în firme inovatoare, sperând, în viitor, să primească venituri sau cote de participare care, în viitor, să poată compensa, în mod semnificativ, investițiile lor inițiale și să justifice riscurile. Riscurile sunt, în general, compensate de rate foarte mari – care pot varia de la 20% la 50% din ratele anuale de rentabilitate, împreună cu dreptul de proprietate asupra acțiunilor societății. Cu toate acestea, cu cât este mai mare riscul, cu atât este mai mare rentabilitatea, ceea ce reprezintă o recompensă atractivă. Capitalul de risc poate oferi finanțare pe parcursul diverselor etape ale ciclului de viață al companiei. Prin deținerea acțiunilor societății, investitorii intră într-o relație de lungă durată cu partenerul, care durează, de obicei, de la cinci la zece ani înainte de rambursarea oricărei sume de bani. La sfârșitul investiției, acțiunile sunt vândute înapoi proprietarilor societății la un preț, care, sperăm, va fi semnificativ mai mare decât investiția inițială [12]. În Republica Moldova, există un proiect de Lege privind fondurile cu capital de risc, propus pentru consultări publice în 2015. Legea nu a fost aprobată, iar finanțarea de risc nu a primit încă o aplicare corespunzătoare, nu a fost creat un mecanism eficient pentru transformarea economiilor populației în investiții: – fondurile de capital de risc au o bază destul de îngustă pentru atragerea acestor surse de finanțare în scopul dezvoltării micilor firme inovatoare.

De asemenea, putem să remarcăm emergența finanțării IMM-urilor de către business angels. Acestea sunt, de obicei, persoane cu venituri mari, care investesc într-un start-up la o etapă foarte timpurie, de obicei, sub forma unui credit convertibil sau în cadrul unui acord de tip Simple Agreement for Future Equity (SAFE), care oferă investitorului dreptul de a deține acțiuni ale companiei în perioada viitoare. Business angels asigură legătura dintre

to the emergence of new business contacts, partners and markets.

Unlike public investors, venture capital funds are more willing to invest in innovative firms, hoping to receive revenue or participation shares that can significantly offset their initial investments and justify risks in the future. Risks are generally offset by very high rates – which can range from 20% to 50% annual rates of return, along with ownership of the company's shares. However, the higher the risk, the higher the profitability, which is an attractive reward. Venture capital can provide financing during the various stages of the company's life cycle. By owning the company's shares, investors enter a long-term relationship with the partner, which usually lasts from five to ten years before any amount is repaid. At the end of the investment, the shares are sold back to the company's owners at a price that will hopefully be significantly higher than the initial investment [12]. In the Republic of Moldova there is a draft Law on venture capital funds, proposed for public consultations in 2015. The law has not been approved and risk financing has not yet received a proper application; an efficient mechanism for transforming population's savings into investments has not yet been created; venture capital funds have a fairly narrow base for attracting these sources of financing in order to develop small innovative firms.

We can also note the emergence of SME financing by business angels. These are usually high-income people who invest in a start-up at a very early stage, usually in the form of a convertible loan or in a Simple Agreement for Future Equity (SAFE), which gives the investor the right to hold shares of the company in the future. Business angels provide the link between the need for investment to create a product in the early stages of development and the round of financing from venture capital funds in the coming period. The purpose of the investment

necesitatea de investiții pentru a crea un produs în primele etape de dezvoltare și runda de finanțare din fonduri de capital de risc în perioada ce va urma. Scopul investiției îl constituie creșterea valorii companiei beneficiare, obținerea unui profit la „ieșire”, după perioada convenită, când un business angel își vinde cota la bursă unui alt investitor sau fondatorilor companiei pentru un cost, care este semnificativ mai mare decât investiția inițială. Această perioadă este, de obicei, de 3-7 ani.

Majoritatea business angels sunt antreprenori de succes cu o experiență semnificativă în dezvoltarea propriei afaceri. O parte mai mică este reprezentată de specialiștii-profesioniști cu salarii înalte din companiile mari, precum managerii de vârf, consultanții, avocații etc. Investiția business angel este un mecanism relativ nou, care mai sunt numiți „bani inteligenți”. Business angels au interese într-o varietate de activități. Aproximativ o treime din proiectele investite se bazează pe noile tehnologii. Business angels pot face investiții, în mod direct sau prin intermediul unor consorții, reieșind din impozitare sau din alte motive. În Republica Moldova, există Asociația Business Angels Moldova, care oferă resurse, inclusiv financiare (de la 5000 la 25000 de euro), în funcție de necesitățile companiilor [13].

Menționăm că, în prezent, Republica Moldova este departe de țările vecine, în ceea ce privește sprijinul pentru investiții în afaceri. Republica Moldova a atras doar 60 de dolari investiții pe cap de locuitor, în timp ce, în medie, în țările Parteneriatului Estic, această cifră este de 160 USD [14]. Dacă nu vor fi elaborate măsuri urgente pentru îmbunătățirea atractivității investiționale a țării și crearea unor mecanisme suplimentare pentru atragerea de capital către economia Republicii Moldova, inclusiv utilizând instrumente ale diplomației economice, vom avea de pierdut în lupta de concurență nu numai pe piețele externe, dar și pe piața internă.

Una din problemele Republicii Moldova rezidă în faptul că piața de capital are dimen-

is to increase the value of the beneficiary company, to obtain a profit on “exit” after the agreed period, when a business angel sells its share to another investor or the company's founders for a cost that is significantly higher than the initial investment. This period is usually 3-7 years.

Most business angels are successful entrepreneurs with significant experience in developing their own business. A smaller part is represented by specialists-professionals with high salaries from large companies, such as top managers, consultants, lawyers, etc. Business angel investment is a relatively new mechanism, also called “smart money”. Business angels have interests in a variety of activities. About a third of the projects invested are based on new technologies. Business angels can make investments in their own name or through their companies, arising from taxation or other reasons. In the Republic of Moldova there is the Business Angels Moldova Association which offers resources, including financial (from EUR 5000 to EUR 25000), depending on companies' needs [13].

We mention that at present the Republic of Moldova is far from the neighbouring countries in terms of support for business investments. The Republic of Moldova attracted only USD 60 per capita investment, while this figure is on average USD 160 in the Eastern Partnership countries [14]. Unless urgent measures are developed to improve the country's investment attractiveness and create additional mechanisms for attracting capital to Moldova's economy, including using instruments of economic diplomacy, we will lose in the competition battle not only on foreign markets, but also on the domestic market.

One of Moldova's problems is that the capital market is small. According to data recorded last year, the volume of transactions on the Moldovan Stock Exchange represented 1.02% of the country's GDP. For comparison, the average size of a stock

siuni mici. Cu referire la datele înregistrate anul trecut, volumul tranzacțiilor la Bursa de Valori a Moldovei a reprezentat 1,02% din PIB-ul țării. Spre comparație, mărimea medie a unei piețe bursiere, la nivel global, a fost de 41,44% în anul 2017, iar pentru Europa, acest indicator a fost de 23,18%. Statele cu cele mai dezvoltate piețe bursiere din Europa sunt: Elveția – 139,69% din PIB; Spania – 56,56% din PIB; Turcia – 44,31% din PIB; Germania – 42,38% din PIB [15].

Se constată că, în Republica Moldova, există oameni care posedă bani, dar nu știu unde să-i investească, nu au cunoștințe financiare. Pe de altă parte, există economia națională, care are nevoie extremă de investiții. Anume, piața de capital are menirea să fie un intermediar, care să-i ajute pe cetățeni să-și transforme economiile lor în capital, pe care să-l investească în economie. Economia națională, folosind acest capital, ar putea crește și, după anumită perioadă, să restituie sumele investite de cetățeni, cu o dobândă, și astfel aceștia își vor crește veniturile. În prezent, nu există o dezvoltare rapidă a pieței serviciilor financiare pentru întreprinderile mici. Procesul de formare a pieței va dura mai mulți ani, timp în care instituțiile financiare vor avea mai multe oportunități de a dezvolta acest segment.

Considerăm că, pentru a realiza potențialul de inovație și producție al întreprinderilor mici din Republica Moldova, este necesar să fie creat un mediu favorabil funcționării sale. Statul, pe lângă reglementarea finanțării activității inovatoare, urmează să se implice insistent în crearea unui mediu favorabil antreprenoriatului inovational, ca o totalitate nu doar de condiții economice, dar și socio-psihologice, științifice și tehnice relevante, printr-o politică de stat bine gândită, care vizează, în special, consolidarea potențialului de inovare al întreprinderilor mici.

Un alt aspect important pentru dezvoltarea IMM-urilor inovatoare îl constituie gradul de loialitate și încredere reciprocă în societate. Există un număr mare de lucrări atât empirice,

market globally was 41.44% in 2017, and for the European region this indicator was 23.18%. The countries with the most developed stock markets in Europe are: Switzerland – 139.69% of GDP; Spain – 56.56% of GDP; Turkey – 44.31% of GDP; Germany – 42.38% of GDP [15].

It is found that in the Republic of Moldova there are people who have money, but do not know where to invest it, they have no financial knowledge. On the other hand, there is the national economy, which is in dire need of investment, and the capital market is meant to be an intermediary to help citizens turn their savings into capital and invest it in the economy. The national economy, using this capital, could grow and after a certain period of time return the money invested by citizens, with interest, and thus they will increase their incomes. At present there is no rapid development of the financial services market for small businesses. The process of market formation will take several years, during which time financial institutions will have more opportunities to develop this segment.

We believe that in order to realise the innovation and production potential of small enterprises in the Republic of Moldova, it is necessary to create a favourable environment for their operation. The state, in addition to regulating the financing of innovative activity, should be strongly involved in creating an environment favourable to innovative entrepreneurship as a whole, not only of economic, but also of relevant socio-psychological, scientific and technical conditions, through a well-thought-out state policy aimed, in particular, at strengthening the innovation potential of small enterprises.

Another important aspect for the development of innovative SMEs is the degree of loyalty and mutual trust in society. There is a large body of both empirical and theoretical work on the role of trust in the economy. Where the level of trust is higher, economic

cât și teoretice despre rolul încrederii în economie. Acolo, unde nivelul de încredere este mai ridicat, dezvoltarea economică are loc într-un ritm mai rapid. În economia cunoașterii, încrederea este fundamentală: dacă nu există încredere în societate, atunci, cunoașterea nu ne va umple viața – încrederea dintre oameni, între companii, între oameni și stat, încrederea oamenilor în autorități etc. Anume, încrederea este ceea ce face posibilă încheierea contractelor, tranzacțiilor cotidiene și realizarea planurilor de viitor. Situația din Republica Moldova, în acest sens, lasă mult de dorit. Un sondaj de opinie realizat în februarie 2021, de Asociația sociologilor și demografilor din R. Moldova, a arătat o scădere a încrederii cetățenilor în instituțiile statului și cele sociale. Potrivit acestuia, 45% dintre respondenți au încredere în poliția moldovenească, 42% – în Guvern, 39% – în autoritățile publice locale, 34% – în organizațiile religioase, în comunitatea științifică – 32%, în mass-media – 31%, în vecini – 27%, în colegii de serviciu – 25%, în Armata Națională – 23%, în Președinție – 22%, în organizațiile neguvernamentale – 19%, în sistemul bancar – 19%, în Parlament – 12%, în Justiție – 11%, în partidele politice – 9% [16]. În același timp, încrederea ce domină în societate este una dintre condițiile principale pentru funcționarea piețelor de capital. Și ea poate apărea numai odată cu respectarea necondiționată a legilor și a drepturilor omului.

De asemenea, un nivel destul de redus de încredere caracterizează Republica Moldova ca partener financiar la nivel internațional. În noiembrie 2019, agenția analitică Moody's Investors Service a menținut ratingul de credit „B3 stabil” pentru Republica Moldova, fiind cel mai scăzut nivel de încredere din segmentul mediu. Aceasta înseamnă că și capacitatea Republicii Moldova de a-și îndeplini obligațiile financiare față de parteneri este destul de scăzută, deși nu există riscuri mari pentru investiții. Obligațiile financiare ale unei țări cotate cu „B” sunt considerate de agenție ca fiind „speculative și supuse unui risc de credit

development occurs at a faster pace. In the knowledge economy, trust is fundamental: if there is no trust in society, then knowledge will not fill our lives – trust between people, between companies, between people and the state, people's trust in authorities, etc. Trust is what makes contracts, everyday transactions and future plans possible. The situation in the Republic of Moldova in this respect leaves much to be desired. An opinion poll conducted in February 2021 by the Association of Sociologists and Demographers of Moldova showed a decline in citizens' trust in state and social institutions. According to it, 45% of respondents trust the Moldovan police, 42% – the Government, 39% – local public authorities, 34% – religious organizations, the scientific community – 32%, the media – 31%, neighbours – 27%, colleagues – 25%, the National Army – 23%, the President – 22%, non-governmental organizations – 19%, the banking system – 19%, the Parliament – 12%, the judiciary – 11%, political parties – 9%. [16]. At the same time, the prevailing trust in society is one of the main conditions for the functioning of capital markets. And it can only emerge with unconditional respect for laws and human rights.

Also, a rather low level of trust characterizes the Republic of Moldova as a financial partner at international level. In November 2019, the analytical agency Moody's Investors Service maintained the “B3 stable” credit rating for the Republic of Moldova, the lowest confidence level in the medium segment. This means that the Republic of Moldova's ability to meet its financial obligations to partners is quite low, although there are no high investment risks, financial obligations of a country rated “B” are considered by the agency “speculative and subject to high credit risk”. Moldova's credit rating (“stable B3”) is limited by its low economic stability and insufficient institutional development, according to Moody's annual report. It should be noted that

ridicat". Ratingul de credit al Republicii Moldova („nivelul stabil B3”) este limitat de stabilitatea sa economică scăzută și de dezvoltarea instituțională insuficientă, potrivit raportului anual al Moody's. Trebuie remarcat faptul că ratingul „B3 stabil” al Republicii Moldova a fost menținut peste 10 ani. Pentru prima dată, acest rating a fost atribuit țării noastre în 2010, după o lungă perioadă de echilibrare la limita de defolt. Experții Moody's afirmă că, pentru creșterea ratingului de credit, R. Moldova are nevoie de progrese suplimentare în reformele din sectorul financiar și consolidarea instituțiilor guvernamentale ale țării. Un imbold pentru mișcarea, în acest sens, ar elimina obstacolele economice structurale de lungă durată, cum ar fi un climat de afaceri slab și insuficiența forței de muncă [17].

Alt aspect al activității IMM-urilor inovatoare, în Republica Moldova, îl constituie nivelul de pregătire al specialiștilor. Este necesar să se facă investiții constante în capitalul uman, astfel, încât cea mai mare parte a activității economice să fie asociată cu cunoașterea mai mult, decât cu activele fizice. Un bun exemplu, în acest context, îl reprezintă China și sfera tehnologică a economiei acestei țări. Din punct de vedere istoric, în China, întreprinderile de stat foarte mari au jucat un rol dominant în dezvoltarea economică a țării. Dar, în prezent, guvernul caută să transfere centrul activității economice de la aceste organizații foarte mari la firme mai mici, dar cu capacități și spirit antreprenorial pronunțat. Se consideră că, anume, aceste mici companii tehnologice vor promova inovațiile în economia chineză.

Totodată, este necesară crearea unor condiții pentru asigurarea transferului de cunoștințe din mediul științific spre economia reală. De exemplu, este nevoie de condiții pentru ca întreprinderile să poată utiliza, sub licență, idei și tehnologii dezvoltate în mediul universitar. În al doilea rând, este necesar să se asigure o comunicare mai strânsă între cercetătorii din cadrul universităților și angajații companiilor inovatoare, astfel,

Moldova's "B3 stable" rating has been maintained for over 10 years. For the first time, this rating was assigned to our country in 2010, after a long period of balancing at the deflation limit. Moody's experts say Moldova needs further progress in financial sector reforms and strengthening of the country's government institutions to raise its credit rating. An impetus for such a move would be the removal of long-standing structural economic obstacles such as a weak business climate and labour shortages [17].

Another aspect of the activity of innovative SMEs in the Republic of Moldova is the level of training of specialists. It is necessary to make constant investments in human capital, so that most economic activity is associated with knowledge rather than physical assets. A good example in this context is China and the technological sphere of its economy. Historically, in China, very large state-owned enterprises have played a dominant role in the country's economic development. But now the government is seeking to shift the focus of economic activity from these very large organisations to smaller but capable and entrepreneurial firms. It is believed that it is these small technology companies that will promote innovation in the Chinese economy.

It is also necessary to create conditions to ensure the transfer of knowledge from science to the real economy. For example, conditions need to be created so that companies can use, under licence, ideas and technologies developed in academia. Secondly, there is a need to ensure closer communication between university research staff and employees of innovation companies, so that scientists have a more real understanding of the problems faced by industry and practitioners have access to the results of scientific research. In most countries, two main areas of direct support for small innovative companies are being developed: the state promotes the development of small companies created by

încât oamenii de știință să aibă o înțelegere mai reală a problemelor, cu care se confruntă industria, iar practicienii să aibă acces la rezultatele cercetărilor științifice. În majoritatea țărilor, se dezvoltă două domenii principale de sprijin direct pentru întreprinderile mici inovaționale: statul promovează dezvoltarea companiilor mici, create de oamenii de știință din mediul universitar, care dezvoltă proiecte de inovare riscante (spin-off), precum și acordă sprijin întreprinderilor mici, care realizează inovații. În plus, ambele domenii asigură utilizarea activă a unei varietăți de mecanisme de capital de risc [18].

De asemenea, o sarcină importantă constă în asigurarea integrării rezultatelor activității inovaționale drept componente individuale ale cunoașterii și experienței în soluții sistemice, în configurații, care ar putea fi utile pieței, deci, valorificate. Și, desigur, companiile mici ar trebui să colaboreze cu universitățile și departamentele de cercetare ale marilor întreprinderi, contribuind la cauza comună prin aportul unor specialiști calificați, adus datorită cunoștințelor sau unor rezultate ale cercetărilor. Considerăm că este necesară grăbirea schimbului și circulației cunoștințelor, diversificarea surselor de finanțare pentru IMM-urile inovaționale. Acesta reprezintă un obiectiv major în prezent, complex, dar cu o concentrare de eforturi și resurse, posibil de atins într-o perspectivă pe termen mediu.

Concluzii

Ca element independent și important al economiei de piață, IMM-urile creează un mediu favorabil dezvoltării concurenței, sporesc volumul total al producției și al comerțului, oferă locuri de muncă pentru o parte semnificativă a populației, stimulează punerea în aplicare a realizărilor progresului științific și tehnologic.

Experiența țărilor dezvoltate confirmă că, în condițiile concurenței globale, pe piața mondială, câștigă acela, care dispune de o structură dezvoltată de creare și realizare a inovațiilor și posedă cel mai eficient meca-

university scientists who develop risky innovation projects (spin-offs), and provides support for small companies that carry out innovations. In addition, both areas ensure active use of a variety of venture capital mechanisms [18].

It is also an important task to ensure the integration of the results of innovation activity as individual components of knowledge and experience into systemic solutions, in configurations that could be useful to the market and thus exploited. And, of course, small companies should collaborate with universities and the research departments of large companies, contributing to the common cause by bringing qualified specialists, knowledge, research results. We believe that it is necessary to speed up the exchange and circulation of knowledge in society, to diversify the sources of funding for innovative SMEs. This is a major goal today, complex, but with a concentration of efforts and resources, possible to achieve in a medium term perspective.

Conclusions

As an independent and important element of the market economy, small enterprises create a favourable environment for the development of competition, increase the total volume of production and trade, provide jobs for a significant part of the population, stimulate the implementation of scientific and technological progress.

The experience of developed countries confirms that in the conditions of global competition on the world market, the one that has a developed structure for creating and realizing innovations and possesses the most efficient mechanism of innovation activity wins. Therefore, for the efficient functioning of the innovation economy, there must be an innovative, functional, and complex infrastructure. The innovative infrastructure determines the speed of development of the country's economy and the increase of the living standard of the population.

nism al activității inovatoare. De aceea, pentru funcționarea eficientă a economiei inovatoare, este necesară o infrastructură inovatoare, funcțională și complexă. Infrastructura inovatoare determină viteza dezvoltării economice a țării și creșterea nivelului de viață al populației.

În Republica Moldova, pe fondul unei infrastructuri de sprijin, în general, slabe, IMM-urile încă nu pot influența creșterea nivelului general al activității de inovare.

Statul are menirea să creeze condiții adecvate pentru atragerea capitalului privat către activitățile inovatoare, de rând cu participarea sa directă la finanțarea inovațiilor. În plus, statul ar trebui să-și consolideze rolul de destinatar al inovațiilor și în formarea unui mediu de afaceri pentru apariția întreprinderilor mici și mijlocii pentru diseminarea ulterioară a inovațiilor.

Companiile, care abia intră pe piață sau introduc un produs nou, adesea, necesită finanțare externă suplimentară la începutul sau în etapele ulterioare de dezvoltare. Una dintre opțiunile pentru obținerea acesteia constă în apelarea la un business angel sau la fonduri de risc.

Un obiectiv major rămâne depășirea incertitudinii potențialilor investitori, în ceea ce privește stabilitatea situației economice și politice a țării, precum și consolidarea rolului statului în crearea condițiilor social-economice favorabile pentru dezvoltarea afacerilor de risc și, în consecință, pentru dezvoltarea activităților inovatoare ale IMM-urilor.

In the Republic of Moldova, SMEs still cannot influence the increase of the general level of innovation activity considering a background of generally weak support infrastructure,

The state aims to create adequate conditions for attracting private capital to innovative activities, together with its direct participation in financing innovation. Moreover, the state should strengthen its role as a recipient of innovations and in forming a business environment for the emergence of small and medium enterprises, and the subsequent dissemination of innovations.

Companies that are just entering the market or introducing a new product often need additional external financing at the beginning or later stages of development. One of the options for obtaining it can be to turn to a business angel or to risk funds.

A major objective remains to overcome the uncertainty of potential investors regarding the stability of the country's economic and political situation and to strengthen the role of the state in creating favourable socio-economic conditions for the development of risky businesses and, consequently, for the development of SMEs.

Bibliografie/Bibliography:

1. Уровень расходов на НИОКР в странах мира [on-line]. [accesat 05 iunie 2021]. Disponibil: <https://gtmarket.ru/ratings/research-and-development-expenditure>.
2. D'OSLO, Manuel. Principes directeurs pour le recueil et l'interprétation des données sur l'innovation. OCDE [on-line]. 2005, 3e edition [accesat 07 iunie 2021]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5889957/OSLO-FR.PDF/93ff557c-e822-43fe-a0ad-ec8b5d7b9c7b>.
3. Инновационность предприятия: критерии и подходы к измерению [on-line]. [accesat 11 iunie 2021]. Disponibil: <http://www.elib.grsu.by/katalog/164057-356507.pdf>.

4. Annual Report on European SMEs 2018/2019. *Research & Development and Innovation by SMEs*. 2020, p.16
5. Annual Report on European SMEs 2018/2019 [on-line]. [accesat 09 iunie 2021]. Disponibil: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b6a34664-335d-11ea-ba6e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>.
6. Legea cu privire la întreprinderile mici și mijlocii: nr. 179 din 21-07-2016 [on-line]. [accesat 07 iunie 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105839&lang=ro
7. Росстат впервые раскрыл долю малого и среднего бизнеса в экономике [on-line]. [accesat 21 iunie 2021]. Disponibil: <https://www.rbc.ru/economics/05/02/2019/5c5948c59a794758389cfd7>
8. Activitatea întreprinderilor mici și mijlocii în Republica Moldova în anul 2019 [on-line]. [accesat 14 iunie 2021]. Disponibil: <https://www.contabilsef.md/activitatea-intreprinderilor-mici-si-mijlocii-in-republica-moldova-in-anul-2019/>
9. Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 [on-line]. [accesat 15 iunie 2021]. Disponibil: <https://mei.gov.md/ro/content/politici-si-programe-imm>
10. Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană [on-line]. [accesat 12 iunie 2021]. Disponibil: <http://dcfta.md/planul-national-de-actiuni-pentru-implementarea-acordului-de-asociere-republica-moldova-uniunea-europeana-in-perioada-2017-2019>
11. Strategia inovațională a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate” [on-line]. [accesat 11 iunie 2021]. Disponibil: <https://mei.gov.md/sites/default/files/document/proba16.pdf>
12. Capital de risc [on-line]. [accesat 22 iunie 2021]. Disponibil: <https://bcapp.eu/ro/genie-actions/capital-de-risc>
13. Business Angels Moldova [on-line]. [accesat 21 iunie 2021]. Disponibil: <https://www.businessangels.md/>
14. Для работы на рынке Европы нужны консолидация и поддержка государства [on-line]. [accesat 16 iunie 2021]. Disponibil: <http://dcfta.md/rus/dlya-raboty-na-rynke-evropy-nuzhny-konsolidaciya-i-podderzhka-gosudarstva>
15. Piața de capital – domeniu puțin explorat în Republica Moldova [on-line]. [accesat 14 iunie 2021]. Disponibil: <https://www.infodebit.md/?go=news&n=95>
16. Sondaj: Moldovenii au mai puțină încredere în instituțiile statului [on-line]. [accesat 09 iunie 2021]. Disponibil: <https://stiri.md/article/social/sondaj-moldovenii-au-mai-putina-incredere-in-institutiile-statului>
17. Moody's. Central & Eastern Europehttps [on-line]. [accesat 12 iunie 2021]. Disponibil: https://www.moody.com/researchandratings/region/europe/central-eastern-europe/004001001007?tb=0&ol=-1&lang=en&type=Rating_Action
18. Инновационное малое предпринимательство как стратегический ресурс экономической безопасности [on-line]. [accesat 11 iunie 2021]. Disponibil: <https://issek.hse.ru/press/27224539.html>

* *Articolul a fost elaborat în cadrul proiectului 20.800020807.42 Configurarea businessului inovațional în contextul concurenței regionale, în cadrul Programului de stat.*